

БУЛГАКОВЉЕВСКИ ФИЛМ „НОЋНА СТРАЖА” ТИМУРА БЕКМАМБЕТОВА РАВАН
ЕКРАНИЗОВАНОЈ ВЕРЗИЈИ СЛАВНОГ ТОЛКИНОВОГ РОМАНА

Господар Великог Сећана

„У Русији се, дакле, опет дешавају неке велике промене. Опречне силе се поново сукобљавају. У апокалиптичком времену догађају се праве ерупције негативних и позитивних енергија. Судбоносна катастрофа је опет на помолу. И то је управо оно што ђаво одавно чека”

Пише: Миодраг Јанковић

Не-ко-ли-ко го-ди-на по-сле Ок-то-бар-ског пре-вра-та, Мо-скву је по-се-тио ђа-во.
При-ву-кла га је ве-ли-ка ко-ли-чи-на не-ке чуд(ес)не не-га-тив-не енер-ги-је, коб-но
над-ви-је-не над глав-ним гра-дом но-ве иде-о-ло-шке Им-пе-ри-је. И све је то оста-ло

за-бе-ле-же-но, за-у-век, ге-ни-јал-ним пе-ром Ми-ха-и-ла Бул-га-ко-ва, у ње-го-вом (фа-у-стов-ски ин-то-ни-ра-ном) ро-ма-ну *Мај-стор* и *Мар-га-ри-та*.

Принц Та-ме се опет об-рео у Мо-скви, 1992. го-ди-не. То ви-ди-мо, кроз филм-ско све-до-че-ње Ти-му-ра Бек-мам-бе-то-ва, на-ста-ло пре-ма још јед-ном бул-га-ко-вљев-ском ро-ма-ну Сер-ге-ја Лу-ки-а-нен-ка. У Ру-си-ји се, да-кле, опет де-ша-ва-ју не-ке ве-ли-ке про-ме-не. Опреч-не си-ле се по-но-во су-ко-бља-ва-ју. У апо-ка-лип-тич-ком вре-ме-ну до-га-ђа-ју се пра-ве еруп-ци-је не-га-тив-них и по-зи-тив-них енер-ги-ја.

Суд-бо-но-сна ка-та-стро-фа је опет на по-мо-лу. И то је упра-во оно што ђа-во одав-но че-ка.

Али, да се вра-ти-мо на по-че-так, на ди-рект-ни по-вод на-шег тек-ста. А то је Бек-мам-бе-то-вљев филм *Ноћ-на стра-жа*. Ве-ли-ки успех овог фан-та-стич-ног фил-ма има и сво-је ло-гич-но об-ја-шње-ње: ово зна-чај-но де-ло са-вре-ме-не ру-ске умет-нич-ке про-дук-ци-је је са-свим рав-но-прав-ни так-мац хва-ље-ном

Го-спо-да-ру пр-сте-но-ва

. Реч је о мо-дер-ном при-сту-пу веч-ној те-ми бор-бе До-бра и Зла, о рас-ко-шном фил-му ко-ји оби-лу-је нај-са-вре-ме-ни-јим ефек-ти-ма ви-со-ког тех-нич-ког ни-воа, за-и-ста ни-чим не за-о-ста-ју-ћи за сво-јим хо-ли-вуд-ским пар-ња-ци-ма.

ХЕР-МЕ-ТИ-ЗАМ ГЛО-БАЛ-НЕ „ТОЛ-КИ-НО-МА-НИ-ЈЕ”

У фил-му се по-на-вља она древ-на гно-стич-ка при-ча ка-ко су се, не-ка-да дав-но, на бој-ном по-љу су-ко-би-ли си-но-ви Све-тло-сти и си-но-ви Та-ме, као оклоп-ни-ци без ма-не и стра-ха. Ду-го су во-ди-ли хе-рој-ску бор-бу без по-бед-ни-ка и, си-лом при-ли-ка, за-кљу-чи-ли веч-но при-мир-је. Да се је-два ус-по-ста-вље-на рав-но-те-жа сна-га не

по-ре-ме-ти, за за-да-так је до-би-ла „ноћ-на стра-жа” си-ла Све-тло-сти – ко-ја у фил-му уред-но, сва-ке но-ћи, па-тро-ли-ра по Мо-скви, ка-му-фли-ра-на у ста-ром ка-ми-о-не-ту пре-сто-нич-ке Елек-тро-ди-стри-бу-ци-је.

Од-мах смо у ат-мос-фе-ри ве-ле-гра-да, шти-мун-гу ко-ји је не-на-ме-тљи-во, кре-а-тив-но ин-спи-ри-сан Бул-га-ко-вље-вим ро-ма-ни-ма *Псе-ће ср-це* и *Мај-стор* и *Мар-га-ри-та*: вам-пи-ри пи-ју крв из ки-не-ског „тер-мо-са”, моћ-на ве-шти-ца – на-лик на на-та-пи-ра-ну, пен-зи-о-ни-са-ну ак-ти-вист-ки-њу из Ста-љи-но-ве епо-хе – жи-ви у рас-пад-ну-том со-ли-те-ру, у соц-ре-а-ли-стич-ком ста-ну у ко-ме је све из-ан-ђа-ло, про-па-ло (баш као ко-му-ни-зам); не-по-бе-ди-ви ви-тез (и, ујед-но, на-чел-ник си-ла Све-тло-сти) ра-ди као глав-ни дис-пе-чер др-жав-ног Пред-у-зе-ћа за ди-стри-бу-ци-ју елек-трич-не енер-ги-је... У ба-нал-ној сва-ко-дне-ви-ци пе-ре-строј-ке, у па-ра-лел-ном све-ту, си-но-ви Све-тло-сти по-ку-ша-ва-ју да спре-че на-го-ве-ште-ну Апо-ка-лип-су, стра-шни Смак Све-та и ко-нач-ни до-ла-зак на власт Не-ча-сти-вог.

Већ ви-ше го-ди-на Хо-ли-вуд из-ба-цу-је на тр-жи-ште (ха-ри-по-те-ров-ске) фил-мо-ве ко-је од-ли-ку-је отво-ре-но афир-ма-тив-ни при-ступ ста-рој ду-а-ли-стич-кој ре-ли-ги-ји. У њи-ма се во-ди „бит-ка не-пре-ста-на” из-ме-ђу До-бра и Зла; уво-ди се оно „за-ум-но” (не-ка-да је-ре-тич-ко, а са-да оп-ште-при-хва-ће-но) у вир-ту-ел-ну ре-ал-ност пост-хри-шћан-ске ци-ви-ли-за-ци-је За-па-да. Ко-ра-ча се, сме-лим ко-ра-ци-ма, ма-гло-ви-тим под-руч-ји-ма на-ших окулт-них пеј-за-жа. Ми-ли-о-ни гле-да-ла-ца се ве-што „ома-ђи-ја-ва-ју” уз-бу-дљи-вим књи-жев-ним и филм-ским аван-ту-ра-ма по-тра-ге за Не-по-зна-тим; док ће са-мо по-не-ки за-и-ста ини-ци-ра-ни по-зна-ва-лац ју-део-хри-шћан-ске езо-те-ри-је у свим тим де-ли-ма пре-по-зна-ти де-ли-ће за-бо-ра-вље-них уче-ња *Ка-ба-ле*, гно-стич-ких и ма-гиј-ских тек-сто-ва ре-не-сан-сних окул-ти-ста...

Књи-ге и фил-мо-ви ин-спи-ри-са-ни хер-ме-ти-змом су по-ста-ли екс-трем-но по-пу-лар-ни у чи-та-вом све-ту, и за-то се ми, ни-ма-ло слу-чај-но, не-пре-ста-но су-сре-ће-мо са ви-со-ко-ко-мер-ци-јал-ним де-ли-ма по-пу-лар-не кул-ту-ре, ко-ја – увек уз по-моћ ма-ги-је – спа-ша-ва-ју чо-ве-чан-ство (мир, сре-ћу, прав-ду, љу-бав...) од Зла.

Ста-ри ми-то-ви та-ко до-би-ја-ју но-ва оде-ла, древ-не бај-ке но-ву жи-вот-ну ре-ал-ност. Са-вре-ме-ном чо-ве-ку, чи-ни се, ни-кад до-ста „фан-та-стич-них” и „чу-де-сних” са-др-жа-ја. Он би да се, да-но-ноћ-но, опи-ја ве-ли-ким за-го-нет-ка-ма и нео-д-го-нет-ну-тим Тај-на-ма, спре-ман да лич-но до-при-не-се од-го-не-та-њу Да Вин-чи-је-вог ко-да, да раз-ре-ши Тем-плар-ско От-кро-ве-ње, да још јед-ном пре-бро-ји по-том-ке Јо-си-фа из Ари-ма-те-је... не би ли та-ко скло-пио са-вез са Сми-слом

(жи-ве-ћи при -том сво-ју све бе-сми-сле-ни-ју сва-ко-дне-ви-цу).

Због све-га то-га, ви-ше је не-го зна-чај-но што су се, ето, и ру-ски умет-ни-ци ре-ши-ли да нам при-ка-жу сво-ју вер-зи-ју ове свет-ски по-пу-лар-не те-ме. Што су нам от-кри-ли ка-ко то они по-и-ма-ју за-да-ту хер-ме-тич-ку те-му гло-бал-не „тол-ки-но-ма-ни-је”.

СТВАР-НИ-ЈЕ ОД СТВАР-НОГ

Ру-си-ја је ко-нач-но иза-шла из сво-је до-сад-њи-ка-ве Уто-пи-је и од-мах се (ре-ци-мо, пре-ко фил-мо-ва Ни-ки-те Ми-хал-ко-ва) у свет-ским окви-ри-ма ис-по-ста-ви-ло ко-ли-ко нам је да-нас нео-п-хо-дан онај, одав-но нам не-до-ста-ју-ћи, „ру-ски угао” гле-да-ња. Јер, „ако си на-чи-њен од Жи-во-та и Све-тло-сти, и ако то знаш – вра-ти-ћеш се, јед-ног да-на, у Жи-вот и у Све-тлост”, пи-ше још на Смарагдној Та-бли-ци Хер-ме-са Три-сме-ги-сто-са, пра-о-ца свет-ске ма-ги-је. То се, ка-ко из-гле-да, упра-во до-га-ђа у бес-крај-ним про-сто-ри-ма са-вре-ме-не ру-ске кул-ту-ре: по-нов-но вра-ћа-ње „у Жи-вот и у Све-тлост”.

Ова нај-но-ви-ја „Ноћ-на стра-жа”, ко-ју са чу-ве-ном Рем-бран-то-вом сли-ком исто-г на-сло-ва по-ве-зу-је тај-ни миг, го-во-ри нам о то-ме да ђа-во увек пре-по-зна-је бу-ду-ће до-га-ђа-је и за-то та-ко че-сто по-ку-ша-ва да их фал-си-фи-ку-је, пре-о-кре-ћу-ћи их, ова-ко тра-ве-сти-ра-не, у сво-ју ко-рист. Ду-хов-но ин-те-ли-гент-ни ре-ди-тељ „Ноћ-не стра-же”, Ти-мур Бек-мам-бе-тов, са нео-п-ход-ном (го-го-љев-ском) иро-ни-јом во-ди сво-је ју-на-ке кроз јед-ну са-свим опа-сну при-чу. Он по-се-ду-је ону нео-п-ход-ну дис-тан-цу у од-но-су на сво-је де-ло. Уме да се, тек она-ко, у про-ла-зу, ве-што освр-не на ко-мер-ци-јал-но-апо-ка-лип-тич-ке „зна-ке вре-ме-на” (ту су, из-ме-ђу оста-лих, и *Не-с ка-фе*

, ру-ска мо-бил-на те-ле-фо-ни-ја

МТЦ

, Пр-ви про-грам др-жав-не те-ле-ви-зи-је...).

Али, оно што Ти-му-ро-во де-ло на-ро-чи-то из-два-ја из те-ку-ће про-дук-ци-је је ње-го-ва об-да-ре-ност за умет-нич-ко пред-ста-вља-ње ви-шег сми-сла ру-ске ре-ал-но-сти, ко-ја је ов-де све-при-сут-на, да-та у за-па-њу-ју-ћем ра-спо-ну: од нај-ши-рег сим-бо-лич-ног то-та-ла, па до нај-сит-ни-јих по-је-ди-но-сти. Умет-ност фил-ма је у том по-гле-ду моћ-ни-ја од свих дру-гих умет-но-сти: је-дан ка-дар мо-же да нам ка-же мно-го ви-ше од без-број стра-ни-ца не-ког есе-ја. Жи-ва ре-ал-ност филм-ске ма-ги-је нас ди-рект-но уво-ди у за-ми-шље-ни свет, „ствар-ни-ји од ствар-ног”.

Све лич-но-сти из фил-ма ов-де су уро-ње-не у не-на-шмин-ка-ну ре-ал-ност да-на-шње Ру-си-је, ко-ја ни-је иста као ли-це-мер-но/„лицидерски” свет у ко-ме жи-ви не-срећ-ни ма-ли (за-пад-ни) ве-штац Ха-ри По-тер. Та-ко, још јед-ном, не-па-тво-ре-на ру-ска ствар-ност да-је нај-ве-ћи мо-гу-ћи ре-а-ли-тет, ка-ко си-но-ви-ма Све-тло-сти, та-ко и си-но-ви-ма Та-ме – ко-ји ов-де као да из-ра-ња-ју из Ве-ли-ког Се-ћа-ња чо-ве-чан-ства, пра-во из Там-них ви-ла-је-та и зе-ма-ља Не-до-ђи-ја, у ко-је их је, не-ка-да дав-но, сме-сти-ла веч-на људ-ска че-жња за Сми-слом.

Овај филм је за-то ви-ше не-го до-бро-до-шао и у ову бе-о-град-ску зи-му, као што је био и у прет-ход-ну нео-бич-но осун-ча-ну је-сен. Ви-дев-ши га, ја сам из би-о-ско-па иза-шао са уте-хом от-кри-ћа да се Тај-на Жи-во-та са-сто-ји не у за-ва-ди са Бо-гом, већ у срећ-ној (умет-нич-кој) де-о-би на-шег на-го-ми-ла-ног лу-ди-ла – из-ме-ђу нас и Ње-га. <

Из Днев-ни-ка сва-ко-дне-ви-це

(Јануар-фебруар 2006)

